

3. Медіаспоживання українців в умовах повномасштабної війни. Опитування ОПОРИ. 01 червня 2022. URL: https://opora.ua.org/report/polit_ad/24068-mediaspozivannia-ukrayintsiv-v-umovakh-povnomasshtabnoyi-viini-opituvannia-opori?fbclid=IwAR2y1pLoIOYBoMkD-SGgJl8jle6pZrKwHJnIOi3919HMUk7yU1L4jqPWYc (дата звернення: 18.03.2023)
4. Де українці читають новини? – опитування Gradus Research. URL: https://gradus.app/documents/334/Gradus_Research_-_Changes_in_media_consumption_UA.pdf (дата звернення: 18.03.2023)
5. The official Twitter account of Ukraine. URL: https://twitter.com/Ukraine?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1511106521345798153%7Ctwgr%5E5fcd654ee6d5a5a136fffc7b2f34645fob66ac3b%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Ftheconversation.com%2Fguns-tanks-and-twitter-how-russia-and-ukraine-are-using-social-media-as-the-war-drags-on-180131 (дата звернення: 18.03.2023)
6. Snowden Collette. Guns, tanks and Twitter: how Russia and Ukraine are using social media as the war drags on. The Conversation. April 5, 2022. URL: <https://theconversation.com/guns-tanks-and-twitter-how-russia-and-ukraine-are-using-social-media-as-the-war-drags-on-180131> (дата звернення: 18.03.2023)
7. UNITED24. URL: <https://u24.gov.ua/uk/about> (дата звернення: 18.03.2023)
8. Mykhailo Fedorov. URL: <https://t.me/zedigital/1096> (дата звернення: 18.03.2023)
9. Mykhailo Fedorov. URL: https://twitter.com/FedorovMykhailo/status/1497543633293266944?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1497543633293266944%7Ctwgr%5E38d8b9abd68442709e886bcoffefda8571df9dof%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Ffakty.com.ua%2Fua%2Fukraine%2F20220226-glava-minczyfry-zvernuvsya-do-ilona-maski-potriben-internet-starlink%2F (дата звернення: 18.03.2023)

Яковлева Лілія Іванівна

Професор кафедри соціології

Національного університету «Одеська юридична академія»,
доктор політичних наук, доцент

РОЛЬ ПУБЛІЧНИХ ІНТЕЛЕКТУАЛІВ У ПРОЦЕСІ ЛЕГІТИМАЦІЇ ВЛАДИ

У процесі легітимації публічної влади особлива роль належить публічним інтелектуалам. Вони здатні забезпечити раціоналізацію публічної комунікації, протидіяти медіа-скандалам й медіатизації політики [3]. Завдяки інтелектуалам ми можемо собі уявити як би виглядала «політика без ток-шоу». Раціональна аргументація, відповідальне ставлення до проблеми та партнерів до діалогу, дебати замість скандалів... Відзначимо: «Доповнюючи формулу легітимності влади таким важливим чинником, як звернення публічних інтелектуалів, наголосимо на необхідності підвищення ефективності

м. Одеса, 23 березня 2023 р.

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

взаємодії інститутів публічної влади із публічними інтелектуалами» [4].

З метою визначити роль публічних інтелектуалів у процесі легітимації публічної влади необхідно зробити три взаємопов'язані дослідницькі кроки.

По-перше, відповісти на питання щодо сутності легітимації публічної влади. Зазначимо: «Легітимність влади є центральним поняттям політичної науки та однією з головних характеристик сучасного демократичного суспільства. Найбільш очевидною є відповідь, яку дає електоральна демократія: легітимною є влада, яку громадяни обирають у результаті проведення регулярних конкурентних та більш-менш чесних виборів» [5, с. 93]. Натомість у сучасних умовах цифровізації соціальних відносин, електоральна легітимність є необхідним, але недостатнім елементом процесу легітимації публічної влади. З одного боку, електоральна легітимність спирається на пакт українських еліт, який визначає вибори єдиним можливим шляхом виходу із політичної кризи. Цим пояснюється проведення позачергових виборів, як президентських так і парламентських. З іншого боку, електоральна легітимність має бути доповнена інклюзивною легітимністю. Відзначимо: «Сучасне розуміння легітимності полягає в тому, що це насамперед суспільна згода з діями інститутів влади (за умови дотримання ними принципу верховенства права), а також підтримка більшістю громадян індивідуальних чи колективних політичних акторів вербально та/або участю в акціях, мітингах, діяльності політичних та громадських організацій до виборів, у момент виборів та після них» [6]. Тобто, легітимність публічної влади потребує постійного визначення порядку денного влади та суспільства та забезпечення широкого національного консенсусу як щодо мети суспільного розвитку, так і щодо поточних дій політичних інститутів. У цьому процесі публічні інтелектуали відіграють визначальну роль.

По-друге, слід визначити, кого саме ми можемо віднести до публічних інтелектуалів у цифрову епоху. Очевидно, що у сучасному українському суспільстві відбувся остаточний розрив із радянською інтелігенцією. Натомість постала інтелектуальна еліта. Серед її функцій Я. Білозерова називає: «...інформування громадськості та пояснення політичних процесів та явищ, формування політичної свідомості та політичної культури, цілепокладання у розвитку суспільства в цілому та політичної системи зокрема, інтеграція суспільства та раціоналізація суспільно-політичного порядку» [1]. Відзначимо, що ці функції інтелектуальної еліти напряду пов'язані із легітимацією публічної влади. Як зазначає М. Рябчук: «...публічні інтелектуали – це люди розумової праці, які мають певне публічне ім'я

і авторитет і мають достатню відвагу та компетентність висловлюватися публічно з найрізноманітніших суспільно важливих питань. У цьому сенсі вони є певною суспільною інституцією – інституцією громадянського суспільства, яка а) дає в популярній формі фахову оцінку проблем та шляхів їхнього вирішення; б) встановлює певну ієрархію цих проблем, структурує їх у суспільній свідомості; в) задає суспільству не лише інтелектуальні, а й певні моральні стандарти мислення та поведінки» [2]. Легітимація публічної влади у демократичному суспільстві відбувається під впливом представників поля інтелектуального виробництва, а саме – інституціоналізованих групи публічних інтелектуалів.

По-третє, слід виокремити фактори, які стають на заваді суспільному розвитку та делегітимізують публічну владу. Їх джерела сягають радянського минулого, а вплив досі відчутний у деяких авторитарних країнах пострадянського простору. Це, передусім, зменшення простору політичної свободи (впровадження цензури у масмедіа, припинення діалогу із громадянським суспільством, використання правоохоронних органів та судів у боротьбі із політичними опонентами), суспільні деформації (панування матеріалістичного мислення, а не пріоритет етичних та духовних цінностей, що призводять до криміналізації суспільства) тощо.

Список використаної літератури

1. Білозерова Я. В. Функції інтелектуальної еліти в політичному житті суспільства. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2022. Випуск 1(53). С. 47-52.
2. Рябчук М. Про роль публічного інтелектуала в суспільстві. 2010. 30 грудня. ZAXID.net. URL: https://zaxid.net/pro_rol_publichnogo_intelektuala_v_suspilstvi_n1119740 30 грудня 2010
3. Яковлев Д. В. Публічні звернення інтелектуалів як технологія раціоналізації політичної комунікації. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. Вип. 38. С. 87-93.
4. Яковлев Д. В., Яковлева Л. І. Політика без ток-шоу. Потенціал звернень публічних інтелектуалів щодо легітимації влади. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. Одеса. 2022. С. 163-169.
5. Яковлева Л. І. Координація публічної влади. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. №35. С. 93-97.
6. Яковлева Л. Легитимность власти в Украине: от электоральной демократии к политической инклюзивности. *Studia universitatis Moldaviae: Seria « Stiinte sociale »*. 2019. № 8 (128). С. 241-248.